

Landsbygds-och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.dl@regeringskansliet.se

Remissvar avseende SOU 2025:69 Effektivare samverkan för djur-och folkhälsa

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, är en partipolitiskt obunden intresse- och företagargrupp för människor och företag inom de gröna näringarna. LRFs cirka 120 000 medlemmar driver tillsammans över 60 000 företag och det gröna näringslivet står för lite mer än 4 procent av Sveriges BNP.

Lantbrukarnas riksförbund, LRF, tackar för möjligheten att ta del av remitterade förslag och har följande att anföra:

Sammanfattande ställningstagande

LRF välkomnar ambitionen att effektivisera informationsflöden mellan myndigheter och aktörer för ett mer sammanhållet smittskydd. Vid utbrott är det också viktigt att berörda företag i området snabbt informeras. En lagstadgad möjlighet till datadelning kan minska dubbelarbete, förenkla för företagare och ge snabbare respons vid smittutbrott. För att detta ska fungera krävs dock robusta skydd för företagsdata och personlig integritet, inklusive strikt ändamålsbegränsning och en uttrycklig bestämmelse om sekretessöverföring.

Digitaliseringen måste leda till verklig förenkling och minskad administration. Systemen bör utformas i nära dialog med näringen och bygga på principen ”en uppgift, en gång” samt en gemensam digital ingång. Till exempel kan offentlig kontroll samordnas bättre och ta hänsyn till befintliga branschprogram, exempelvis Smittsäkrad Besättning, så att företag som redan uppfyller höga standarder inte drabbas av dubbla kontroller.

LRF stödjer ansatsen om ”One Health” Här behöver dock även viltets roll som smittreservoar beaktas. En nationell strategi för övervakning av smittor i viltstammen och stärkt samverkan med aktörer som Jägareförbundet och Naturvårdsverket är nödvändig.

LRF tillstyrker förslaget att ansvaret för smittsamma sjukdomar hos sällskapsdjur flyttas till länsstyrelserna och välkomnar ett tydligare uppdrag kring antimikrobiell resistens (AMR). Det är rimligt att arbetsmiljöverket involveras vid zoonosutbrott för att värna

djurhållares och anställdas hälsa men det är också viktigt att föreslagna åtgärder är proportionerliga så gårdens verksamhet och produktion kan fortgå.

Slutligen önskar LRF betona vikten av ett rättvist och förutsägbart ersättningssystem vid myndighetsingripanden. Staten ska bära kostnaderna för smittskyddsåtgärder och IT-systemutveckling för att säkerställa ekonomisk neutralitet. Formuleringen ”skälig ersättning” måste preciseras för att garantera rättssäkerhet.

LRF ser fram emot att vara en fortsatt aktiv och konstruktiv part i det fortsatta arbetet med att stärka svenskt smittskydd och konkurrenskraften för de gröna näringarna.

LRF:s synpunkter på enskilda förslag

LRF ser positivt på ambitionen att effektivisera informationsflöden mellan myndigheter och andra aktörer. Precis som betänkandet anger så sker mycket informationsdelning redan idag, men via specifika avtal och manuella processer. Ett korrekt implementerat system kan minska dubbelarbete, förenkla för företagare och ge snabbare respons vid smittutbrott. LRF stödjer därför en lagstadgad möjlighet till datadelning för att skapa ett mer effektivt och sammanhållet smittskydd. LRF vill dock understryka följande avgörande förutsättningar:

Skydd av företagsdata och personlig integritet

Förslagen om direktåtkomst till Jordbruksverkets register är känsliga. LRF delar därför de farhågor som Justitiekanslern (JK) och Riksdagens ombudsmän (JO) lyfter i sina respektive yttranden till betänkandet. Det måste säkerställas att skyddet för företagens affärskritiska information är robust och att det finns en tydlig, lagstadgad tystnadsplikt för alla parter som får tillgång till data. Det är därför helt avgörande att tillgången till data är strikt begränsad till vad som är absolut nödvändigt för det specifika smittskyddsändamålet. Det måste även finnas robusta tekniska och legala skydd mot att data används för kommersiella eller andra otillbörliga syften.

Det är av yttersta vikt att betänkandets förslag om införandet av en bestämmelse om sekretessöverföring blir genomförd. När data delas mellan myndigheter, eller med andra aktörer, måste sekretessen följa med informationen genom hela kedjan. Det är oacceptabelt om känsliga företagsdata förlorar sitt juridiska skydd bara för att de flyttas från en myndighet till en annan. En uttrycklig bestämmelse om sekretessöverföring stärker skyddet för den enskilde och är en förutsättning för att bibehålla förtroendet för systemet.

Användarvänlighet och minskad administration

De digitala systemen måste utformas i nära dialog med näringen för att garantera att de är intuitiva och minskar den totala administrativa bördan, inte skapar nya flaskhalsar. En

gemensam digital ingång till myndigheter "en väg in" samt "en uppgift, en gång" skulle bidra till att minska administrationen och öka transparensen mellan myndigheterna. Projekt som "HelhetsEnkelt" och diskussioner om en "gårdsapp" är lovvärda initiativ som LRF stödjer och deltar i.

Minskad regelbörda och befintliga branschprogram

Digitaliseringen måste leda till en faktisk förenkling, inte bara för myndigheterna utan för den enskilda lantbrukaren där dubbla kontroller och onödig rapportering behöver minska. Den offentliga kontrollen behöver samordnas bättre mellan myndigheterna för att undvika dubbelarbete och ta hänsyn till befintliga branschinitiativ och certifieringar. Sveriges goda djurhälsoläge bygger på ett framgångsrikt samarbete mellan stat och näring, där frivilliga kontrollprogram spelar en central roll. Program som Smittsäkrad Besättning (Får, Gris, Nöt), Frivilliga salmonellakontrollen för fjäderfä och systemet för villkorad läkemedelsanvändning (ViLA) är exempel på hur branschen tar ett stort ansvar för smittskydd och djurhälsa. I betänkandet konstateras att det finns behov av utökad offentlig kontroll av förebyggande smittskyddsåtgärder eftersom frivilliga program inte täcker alla djurhållare. LRF vill understryka att en sådan kontroll måste utformas så att den kompletterar – inte duplicerar – befintliga system. Företag som är anslutna till certifierade kvalitetsprogram och frivilliga kontrollprogram ska få detta tillgodoräknat i form av minskad offentlig kontroll. Annars riskerar vi att bestraffa de företag som redan går före i smittskyddsarbetet, vilket vore kontraproduktivt.

Ett stärkt helhetsperspektiv – "One health" och viltets roll

LRF stödjer ansatsen om "One health", som binder samman djurhälsa, folkhälsa och miljö. LRF anser dock att utredningen inte fullt ut beaktat viltets roll som smittreservoar och därmed en kritisk komponent i smittskyddskedjan:

Sjukdomar som afrikansk svinpest (ASF) och fågelinfluensa visar med all tydlighet att vilda djurpopulationer utgör en betydande smittrisk för tamdjursbesättningar. Ett nationellt smittskydd är ofullständigt om det inte inkluderar en aktiv och samordnad strategi för övervakning och hantering av smittor i viltstammen.

LRF anser att samverkan måste stärkas med aktörer som Svenska Jägareförbundet och Naturvårdsverket för att skapa en heltäckande bild av smittläget. Betänkandets förslag bör därför kompletteras med uppdrag och resurser för att integrera viltövervakningen mer systematiskt i det nationella smittskyddsarbetet.

Förtydligad ansvarsfördelning

LRF tillstyrker förslaget att ansvaret för smittsamma sjukdomar hos sällskapsdjur flyttas från kommunerna till länsstyrelserna. Detta skapar en mer enhetlig och kompetent hantering och är en viktig åtgärd för att minska risken för smittspridning mellan sällskapsdjur och lantbrukets djur.

LRF är även positiva till ett tydligare och mer samordnat ansvar för arbetet mot antimikrobiell resistens (AMR), där Sveriges lantbrukare redan idag är världsledande. Förslaget att förtydliga länsstyrelsernas uppdrag inom AMR-arbetet är välkommet och centralt för både djur- och folkhälsan.

I utredningen föreslås även att arbetsmiljöverket ska bli en tydligare part i samråd vid zoonosutbrott. Djurhållares och anställdas hälsa är en självklar prioritet samtidigt måste åtgärder vara proportionerliga så gårdens verksamhet och produktion kan fortgå. Det är viktigt att arbetsmiljöverket tar hänsyn till detta när de involveras vid zoonosutbrott.

4. Ersättning och ekonomisk trygghet

LRF betonar vikten av ett rättvist och förutsägbart ersättningssystem vid myndighetsingripanden. Ersättningen måste täcka faktiska kostnader och produktionsbortfall för att incitamentet att snabbt anmäla misstankar ska förbli starkt. Förtroendet för smittskyddssystemet bygger på att djurhållare inte drabbas av orimliga ekonomiska konsekvenser vid misstanke om eller utbrott av smitta.

Det är därför positivt att det i betänkandet föreslås att den som drabbas av beslut om smittspårningsåtgärder ska ha rätt till ersättning. Formuleringen ”skälig ersättning” är dock för vag. Det krävs tydliga och förutsägbara ersättningsnivåer för att säkerställa rättssäkerhet. Smittskydd är ett allmänintresse som skyddar hela samhället, vilket innebär att staten – inte den enskilde djurhållaren – ska bära kostnaderna för myndighetspålagda åtgärder.

Offentlig kontroll bör i huvudsak vara skattefinansierad och inte lägga en orimlig ekonomisk börda på enskilda företagare. Kostnader för utveckling, anpassning och underhåll av IT-system för datadelning ska heller inte belasta lantbruksföretagen. Ansvaret för finansiering måste ligga på staten för att säkerställa ekonomisk neutralitet.

För Lantbrukarnas Riksförbund

Ingrid Eilertz
Enhetschef, Enheten för LRFs branscher och företagande

Alexandra Jeremiasson
Näringspolitisk expert